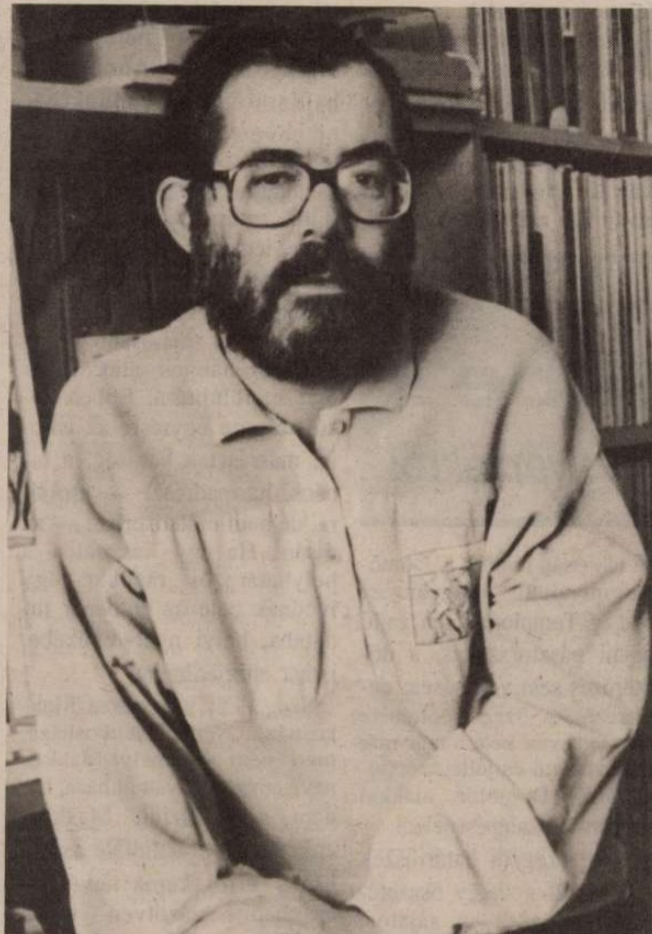

Költészet, mint szerepjáték

— **Ö**n Szekszárdon született, de hosszú évek óta Szegeden él. Mi a különbség a két város, a Dunántúl és az Alföld között?

— Soha nem gondolkoztam ezen. Még azon se, hogy az emberek mentalitása más lenne. Pedig valóban más volt a dunántúli szőlősgazda, mint az alföldi csordapásztor. De én eredendően értelmiségi környezetben élek, ráadásul főleg olyanok között, akik szintén nem szegedi származásúak. Nem is tudom, milyen az igazi „szegedi” ember. Akikkel találkoztam, például Bálint Sándor bácsi, azok nagyon rokonszenvesek voltak. Bár én nem nagyon kerestem a társaságukat, mert nem vonzódtam túlságosan ehhez a kultúrkörhöz. Nekem nem szegedi emberekkel voltak összeütközéseim, hanem pártfunkcionáriusokkal, és egyéb ostoba emberekkel. A rendszerváltás után pedig a polgármesteri hivatal illusztris képviselőivel. Nem nagy összeütközések, de arra azért elegendőek, hogy Szegedet soha ne érezzem befogadó városnak. Bár ez a légkör egy tősgyökeres szegedinek rosszabb talán, mint egy nem szegedinek. Itt most kialakult egy nagyon rossz atmoszféra, ami a régi Szegedre egyáltalán nem volt jellemző. Ebben a Komócsin-évek is bűnösek, de az utóbbi négy év szerintem folytatta a hagyományt.

— Mire gondol?

Baka István (művészeti kuratórium)

— Az értékek iránti közönyre. A kultúra nem fontos, sőt gyanús. Ezt az elmúlt négy évben én talán még jobban éreztem. Nem akarok udvarolni az új vezetésnek, de egyelőre jó tapasztalataim vannak. Például húsz év után végre telefont kaptam. Ami nekem, aki rokkantnyugdíjas vagyok, nem szociális kérdés, hanem közügy. Most magában a városban jobban

érezem magam, de közben áll be az a helyzet, hogy egészségi állapotom romlása miatt a város kulturális életéből kizáródtam. Le kellett mondanom a Kincskeresőnél az állásomról, le kellett mondanom az frócsoport titkári posztjáról, nem tudok elmenni irodalmi estekre, színházba, moziba.

A Kincskereső-beli szobát sajnálom leginkább. Oda

mindenki eljött. Ha jött Maró Béla Erdélyből, vagy Tolnai Ottó Újvidékről, akkor ők eljöttek nem is annyira hozzámm, mint inkább a találkahelyre, ahol össze lehetett jönni Ilia Mihállyal, Szörényi Lászlóval és másokkal. Közvetítő szerepet tudtam játszani egészen addig, amíg be nem zárultam a lakásomba. Bár az utóbbi időben ez kezd helyreállni.

— A szoba áttevődött ide?

— Igen, 3-4 vendégem ma is van, azelőtt volt napi 5-10 is. Én eléggé visszahúzódom vagyok, nemigen mozdulok ki, de nálam lehet találkozni. Amikor a Tiszatájat betiltották, akkor a szerkesztők nem tudtak máshova menni, Anus Jóska, aki szintén a Móra Kiadó alkalmazottja volt, a szomszéd szobában dolgozott. Vagy 1991 őszén, amikor az Új Symposion szerkesztősége átmenekült a behívások elől, még a szerkesztőségi értekezleteket is az én szobámban tartották. Ebben nekem különösebb érdemem nincs, de valahogy így adódott.

— Mikor Bohumil Hrabal Szegeden járt, ő is a Kincskereső szerkesztőségébe érkezett.

— Igen, de ő nem a mi vendégünk volt, hanem a Móra Kollégiumé. A cél az volt, hogy a diákokkal találkozzon. 1985-ben nagy tett volt őt meghívni, ez volt neki az első külföldi útja.

— Műfordítóként inkább felkérésre dolgozik, vagy saját maga viszi az anyagot a kiadóknak?

— Inkább felkérésre, de néha szoktam sugallni is,

hogy kérjenek föl. Legutóbb például Asztanyij Tarkovszkijt, a filmrendező apját fordítottam és őt már én ajánlhattam. Vagy amikor a 80-as évek közepén Nobel-díjat kapott Joszif Brodskij, a száműzött orosz költő, akkor én jelentkeztem, hogy — mással együtt — fordítanám a verseit. Most van egy új, szegedi lehetőség is: a Szlavisztika Tanszék ad ki könyveket. Ott elvállaltam egy orosz szimbolista antológiát, meg is csináltam, meg is jelent. Az egyik antológiában fordítottam egy költőt, egy nagyon jó költőt, akitől mégis mindvégig idegenkedtem. Csak később tudtam meg, hogy az illető homoszexuális volt. Ezt zavart benne. A fordítás ugyanis nekem mindig egy szereppel való azonosulást is jelent, és úgy látom, annyira heteroszexuális alkat vagyok, hogy ezzel a szereppel egyáltalán nem tudok azonosulni.

— A bajban, a betegségben még van annyi szerencse, hogy mellette dolgozni, fordítani azért tud.

— Igen, de szerencsém is van azért is, hogy szegedi kiadót is találtam. Most egy új Brodskij-kötet készül, amit, új kiadómánál, a pécsi Jelenkor Kiadónál fog megjeleníteni. Ott jelent meg legutóbbi saját verseskötve, a Sztjepan Plehotnij testaméntuma is, amelyik tavaly az év könyve lett. Ez úgy született, hogy orosz költőket fordítottam és elkezdtem stílusparódiákat írni. Ez a könyv félig stílusparódia, félig orosz ihletés. Ott fog megjelenni új verseskötetem is, ami 2-3 ki-

vételével a tavalyi év termésé. A tavalyi évben nagyon sokat szenvedtem. Két műtét van mögöttem és számtalan fájdalmas kezelés. Az, hogy egy kicsit magamhoz tértem, nagy mértékben annak is köszönhető, hogy elkezdtem dolgozni.

— Érdekes, hogy a legerősebb egyéniségű költőink, Petőfi, Ady vagy József Attila nem voltak igazán jó műfordítók.

— Szerintem nem erről van szó! Petőfi és József Attila meghaltak 35 éves koruk előtt. Nem mintha hozzájuk akarnám hasonlítani magamat, de én 30 éves korom előtt semmit nem fordítottam. De például Arany János is érett korában kezdett el fordítani. Ehhez meg kell érni. Hogy az ember a saját ifjú lényét levetkezze bele tudjon bújni mások bőrébe, ahhoz egy picit idősebbnek kell lenni. Ady már csak azért sem lett volna jó fordító, mert teljesen ösztönös költő volt. A verstani tudása is teljesen ösztönös volt. A fordításban a versformát a magyar hagyomány szerint meg kell őrizni.

— De azzal azért egyetért, hogy a fordításhoz alázat kell?

— Ezen nem szoktam gondolkodni. Világ életemben szerepek játszottam, a saját verseimben ugyanúgy, mint a fordításokban. Nem véletlen, hogy ki is találtam magamnak egy orosz költőt, aki több orosz költőnek a hangján szólal meg. De azok azért mind Baka-versek. Nagyon kevés embert sikerült megtéveszteni.

MÁROK TAMÁS

Eddig még nem fordult elő, hogy az alapítvány díját egy rendőrnek, még hozzá rendőrkapitánynak ítéljék oda. A kitüntetést nem a szakma, s nem a belügyi felsőbb szervek szavazták meg, hanem egy bűnügyektől ugyancsak frusztrált város lakói, és az őket képviselő kuratórium. Talán ettől válik olyan értékesé.

Reggelente, amikor a város lakóinak többsége morcosan ráhőrrént a sípoló vekkerre — Szeged rendőrkapitánya már javában járja a piacot. Hosszú évek óta minden nap azonos időben, kora reggel, a troliról leszállva, Szeged legforgalmasabb piacán kezdi a napját. Hosszasan elbeszélget az árusokkal, egy-két „csibésszel”, és jó néhány rendőri berkekben igencsak közismert figurával — akik többszöri letartóztatásuk ellenére is kedélyesen előre köszönnek az ezredesnek. Mire beér a kapitányságra, a jelentések elolvasása előtt pontosan tudja, mi történt éjszaka a városban, kit kell előállítani, mit kínáltak megvételre az orgazdának, mi a fekete piaci valutaárfolyam, kiivel tart kapcsolatot. Azt, hogy a kapitány népszerűségében mekkora szerepe van reggeli sétáinak és közvetlenségének — nehezen ítélné meg, egy azonban biztos, már a szegedi Év embere szavazáson is jöcs-

kán kapott szavazatot a város lakosságától. Így sokak számára nem hozott különösebb meglepetést az elismerés.

— Váratlanul érte, amikor megtudta, Önt jelölték erre a díjra?

— Őszintén meglepődtem. Nem szokás egy zsarunak ilyen díjat megítélni. Elgondolkodtatott a dolog, ugyanis beszélhetünk sokat a polgárbarát rendőrségről — ettől még nem lesz népszerű a rendőr vagy a rendőri munka, különösen itt Szegeden. Ezt, akár tetszik, akár nem — el kell ismerni.

— Ezredes úr 28 éve állja a sarat. Nehéz manapság rendőrnek lenni?

— Sok támadásnak vagyunk kitéve. Ezt én úgy szoktam megfogalmazni, hogy aki közhivatalt vállal, olyan, mint ha egy kirakatba kiállna. Egy rendőr sajnos mindig a kirakatban táncol. Ezt már megszoktuk. Azt vállalom, hogy állok a kirakatban. De azt, hogy időnként úgy mond lehúzzák rólam a gatyát, nem biztos, hogy vállalnom kell, vagy tudomásul kell vennem — néha pedig így jár az ember ebben a szakmában. Talán nem illik ezt így kimondani, de én világéletemben igyekeztem mindig igazat mondani, s nem szép szölamokat hangoztatni. Nézze, ha délelőtt nem változtam meg, talán délután sem fogok.

Minden reggel a piacon

Szőke Péter (társadalmi és állampolgári kuratórium)

— Régi kollégái most, évek múltán is, tisztelettel beszélnek Önről — ez nem lehet véletlen. Mesélték — amikor még bűnüldözési alosztályvezetőként dolgozott —, olyan csapatszellemet teremtett, melyben szinte sértésnek számított, ha valakit nagyobb munka után hazaküldött pihenni...

— Fiatalemberként a vasútnál dolgoztam. Egy barátom

révén, véletlenül kerültem a rendőrségre. Nem akartam én rendőr lenni — nézzen rám, ilyen természetű? —, de így hozta az élet. Ha már így alakult, végigjártam a lépcsőfokokat, s közben munka mellett elvégeztem a jogi egyetememet. Nem protekcióval, mint akkoriban sokan — még azt sem tudták, hogy rendőr vagyok. Nem volt könnyű időszak, de jó vissza-

emlékezni rá. Fontosnak tartom, hogy egy főnök ne felejtse el — milyen kezdőnek lenni. S hogy mitől lesz jó a csapatszellem? Nehéz meghatározni. Talán attól, hogy mindenki egyformán érzi, szükség van a munkájára, ha a főnök meghallgatja a beosztott véleményét, s ha kiáll az embereiért — feltéve, hogy igazuk van. Úgy érzem, addig, amíg

mint rendőrkapitányt még az alacsonyabb rangban levő kolléga is megtisztel a bizalmával, s meg meri mondani a véleményét, nincs baj!

— Azt mondják, az állami hivatalnál dolgozók egy idő után elvesztik a humorérzéküket. Önnek sikerült megőriznie.

— Meggyőződésem, humorérzék nélkül nagyon nehéz lenne megemészteni azt a sok emberi tragédiát, amit láttam, azt a sok-sok hitványságot, amivel a munkám során majd harminc évem keresztül találkoztam. Bűnügyi osztályvezetőként öt évem keresztül szignáltam az összes klinikai halottat. Ezt sosem tudom feldolgozni magamban. Vagy például a gyermekhalálokat szintén nem tudom megérteni és felfogni soha, nem tudom magamat túltenni rajtuk. Sok keserűség van bennem — talán ezt próbálom a humorral leplezni, feloldani. Végül is azt kell mondjam, sokkal többet kaptam az élettől, mint amit valaha is reméltem vagy vártam. Sokkal több rossz és sokkal több jó volt az életemben, mint amire számítottam — de hát talán így vagyunk ezzel mindannyian. A legfontosabb számomra, hogy úgy érzem, tisztességgel, becsülettel tudok majd leköszönni, ha odaér az időm.

— kiss —